

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/-
CELOLETNO DIN 60/- ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTNINO / OGLASI PO
CENIKV / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 150.
POŠT. ČEK. RAČ 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TISKARNI
ROKOPISI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DO
PIŠI SE NE PRIOBČV
JEJO / POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

Napredni blok:

Iz naroda, za narod!

Poslednje čase se po naših časopisih tako naprednih, kakor klerikalnih mnogo piše o potrebi ustanovitve naprednega bloka v Sloveniji. Razmišljajo se najrazličnejše kombinacije in sestave tega bloka ter iščejo zanj botri med najvišjimi krogi zemlje. Po dosedanjem javnem odzivu v pošte prihajajočih grup je o končnem uspehu te dobro premišljene akcije še težko govoriti. Navzlic temu pa smatramo potrebno z naše strani pripomniti k tej novo se snujoči formaciji par načelnih primetih.

Snovalci »Naprednega bloka«, ki bi bil v resnici zmožen se postaviti po robu do najzadnje potankosti izdelanemu klerikalnemu aparatu, morajo biti moške širokih pogledov, povsem neosebni in jim mora biti namen njihove akcije daleko višji nad sleherni osebnostjo, ker je sicer spričo sedanjega položaja v naprednih vrstah gotovo, da se akcija ne bo posrečila v veliko zadovoljstvo slovenoborcev. Kajti, da so v naših naprednih vrstah moške, ki so si s svojim delom stekli vse preje, kakor zaupanje naprednih volilcev, to ni potreba posebej omenjati. Njih imena zamore sleherni čuti, čim se le malo spusti v razgovor z naprednimi sloji naroda, ki so duševno dovolj močni, da znajo dobro presoditi, kdo je njihov resnični prijatelj in komu je rodoljubno delo za narodno in napredno stvar — figovo pero, pod katerim krije svojo samoljubnost in egoistično polnjenje lastne denarnice. S temi moškimi je potreba razčistiti račune in jih izrezati kot nadležni in nadvse opasni tur s telesa slovenskega naprednjaštva, ki sicer ne bo nikdar pokazal odločnejšega odpora, dokler božjo sedeli na njegovem vratu ti zajedalci in paraziti. Namesto teh vsem odurnih in nadležnih konvektikov pa je potreba pritegniti v napredne vrste one mlade, agilne in borbene elemente, ki so po duhu in delu borci naprednjaštva in kateri se danes ne marajo spuščati v aktivno borbo baš zavoljo teh prileplencev. Dokler ne bo izvršena ta operacija in pritegnitev mladih, idealno borbenih sil v napredne vrste, toliko časa je vsako snovanje »Naprednih blokov« zidanje gradov na pesek in lepo zvaneče teoretiziranje spremeljano po nadaljnjem absolutnem vladanju klerikalizma v »lepi deželi Slovenski«.

Poleg izvršitve tega predpogoja je potreben za ustanovitev in blagodejno delovanje »Naprednega bloka« še drugi nič manj važen činitelj

— to je program. Sicer se čuje v današnji dobi, ko sodimo o programih posameznih partij, le kot o rekvizitih spravljanih v partijskih muzejih, to nekoliko anahronistično.

»Napredni blok« ne sme biti po namenu samo produkt volilne matematike nego volje do zajedniškega dela vseh naprednjakov na kulturnem in gospodarskem polju proti absolutizmu legitimne zastopnice slovenskega ljudstva. Izraz te volje pa mora biti točno izdelana »maršruta« naprednega bloka pri njegovem delu, ki mora sloneti na resničnem kulturnem in gospodarskem delovanju, ne pa zgolj na pobijanju klerikalnega zmaja. Kajti velika napaka bi bila, če bi se »Napredni blok« udajal iluzijam, da je 90.000 Slovencev glasovalo pri oblastnih volitvah za klerikalce samo za to, ker jih je k temu privedla cerkvena agitacija in lahkoverna zaupljivost. Slovensko ljudstvo, ki voli navzlic vsem grenkim povojnim izkušnjam zastopnike programa SLS misli pri tem na to, da je bilo sprejeto baš iz rok le te stranke pred vojno gospodarske institucije in pridobitve, ki so brez dvoma dvignile za ne malo življenski standard našega človeka. SLS je bila ona, ki je pred vojno zgradila Završnico, napeljala celo vrsto vodovodov, izvršila nebroj asanacij in melioracij, dvignila živnorenje, delala na izboljšanju mlekarstva, gradila ceste, zaježevala hudoournike, skrbela za poučne tečaje in končno bila tista, ki je rešila slovenskega kmeta v ne mali meri iz rok zeleniških selskih oštirjev in branjevcov, ki so bili, Bogu potuženo, po veliki meri baš stebri podeželskega naprednjaštva. Ta klestiva konstatiramo ne zavoljo povečevanja dela SLS, nego radi načela, da je treba sovražnikovo orožje dobro poznati in se mu postaviti po robu z najmanj enakovrednim, ako še ne boljšim!

Zategadelj bodi glavni način borbe s klerikalizmom boj s pozitivnimi posledicami za narod; ki sodi o delu sicer še tako idealnih mož le po tem, koliko so mu z dejanji, katere more z rokami otipati in očmi presoditi — koristili. Ena cesta, most ali regulirani potok zaležejo pri našem narodu stokrat več, kakor še toliko tako dobro uspešnih shodov in last et not least še tako izborni organizirano in tehnično visoko stoječe časopisje. Kajti naš narod ne vidi v pozitivnem delu samo manifestacijo egoizma, nego bitno in osnovno funkcijo normalnega življenja. In za-

to je misel eventualnega sodelovanja slovenskih naprednjakov z vlado vredna popolne pohvale, ker je pri obstoječih upravnih in političnih prilikah moči započeti s pozitivnim delom samo z njenim pristankom in vsaj tiho podporo.

Poleg te pozitivne borbe je neobhodno potrebna i temeljita revizija »odnošajev naprednjakov napram narodu, katerega so bili le ti poznali samo v času volitev. Kakor je jedro SLS duhovščina neprestano v ozki zvezi z ljudstvom, tako mora najti i slovensko naprednjaštvo pot do tega naroda in zapustiti posebne sobe, če hoče, da ne bo samo plesniva narodna smetana. Pred leti so napisali sedanji voditelji demokratske stranke na

svoje prapore globoko geslo:

»Iz naroda za narod!«

V toku časa pa so mnogi med njimi nanj pozabili in se zagrizli v pisarne in kabinete ter jeli voditi iz njih napredno politiko, ki je postala tako kabinetska in tuja našemu rodu ter grudi.

In ako hoče »Napredni blok« uspeti potem mora že a limine odkloniti ta način kabinetske politike in si nadeti kot vodilno devizo svojega programa globoko in tisočkrat potrjeno devizo »Iz naroda za narod!« ker sicer si bo pisal narod sodo sam! Slovensko naprednjaštvo pa bo prevzelo vlogo svetopisemskih devic, ki so zamudile svojo uro in kladivo časa pojde preko njega.

A. V.

Makedonska organizacija.

(Napisano specielno za orjunaške liste.)

V prošlosti je bila ta organizacija slavna! Pod turškim igom se je borila proti tiraniji in za svobodo makedonskih naseljenikov, brez ozira na rase in na verstvo.

Tedanjí herojski podvigi Komiteta so na vseh straneh budili in ustvarjali oduševljenje in so bili vzrok mnogih intervencij, s katerimi se je bilo narodu v Makedoniji olajšalo stanje in izboljšala usoda.

V istem času vzporedno z nesebičnimi borci-heroji so se našle klike koristolovskih egoistov z zločinskimi nameni, ki so se vtihotapili v »Oslobodilački Pokret« in postali osvobojevalci »profesionalisti«, a so služili načrtom Ferdinanda Koburškega, od katerega so prejeli materialno in moralno podporo. Ta zločinska klika je izpodkopala ugled pokreta in ga izpremenila v trgovsko podjetje, od katerega imajo največje koristi vodje in njihovi pajdaši.

Veliki heroji Damjan Grujev, Goce Delčev in mnogo sto drugih so pomrli in popadali na polju častne, junške borbe.

Drhal — Koburgovih agentov, ki ni nikdar riskirala svojih »posebno dragocenih življenj«, je ostala nedotaknjena. In baš ta drhal je fista, ki si prisvaja svetla imena čistih in slavnih žrtev, da bi od tega sama imela koristi.

Od turške revolucije v letih 1908. in 1909. sem se opaža v Makedonskem pokretu izprememba in preokret. Direktive so mu pričele prihajati iz palače Ferdinanda Koburškega v Sofiji, kakor tudi vsi fondí Pokreta. Protogorov in Todor Aleksandrov, zla in grozna človeka, sta se odlikovala v politiki ropanja, moritve in poslušnosti v službi uradne politike bolgarskih vlad — v politiki, ki je dala za rezultat tri katastrofe...

niso prišli tvoji četniki semkaj, sem to pismo raztrgal v strahu, da ga ne bi našli neprijatelji. Danes se mi je ponudila prilika, da ti izročim poročila Milana, sina popa Luke.

Odborniki občine Blacke, Vilomen Krstojevič, predsednik in Veljko Milosavljevič, delovodja so imeli 24. prošlega meseca sejo na komandni, kjer so se s Švabi dogovarjali kako bodo tebe ujeli v past ali ubili. Zato te jaz in Milan, kakor tudi vsi drudi opozarjamo, da ostaneš kar najbolj oprezen in da ne hodiš okoli brez straže.

V to veliko špijansko družbo so pritegnili tudi Kosto Djordjevič, Makedonci, ki je bil svoje čase kočijaž v Kuršumliji. Ta stalno pozveduje in išče podatkov o tebi, ter o tem izkuša seljake.

V času treh vojn smo jih videli za hrbotom bolgarske vojske kako sta s svojimi prijatelji organizirala ropanje in moritve nezaščitenega prebivalstva.

Postali so omraženi pri vseh Balkancih, posebno pa še v Makedoniji. Njun škodljiv vpliv je podprl Ferdinanda, da je objavil bratomorni boj leta 1913. in da je pripravil prevaro — izdajstvo leta 1915. V tem nesrečnem letu sta mnogo škodovala Bolgarski in postala službena agenta cesarja Viljema II. ter sta izvršila že tedaj, ko je bila Bolgarska še nevtralna, atentat na železniški most pri Valandovu, ki je edini bazal boročo se Srbijo z njeno bazo, ki so jo ji pripravili zavezniki v Solunu.

Ko se jima je končno posrečilo, da sta s pomočjo Ferdinanda in Radoslava pritegnila v vojno na strani Centralnih sil tudi Bolgarsko, so šefi te organizacije, ki ni sledila svoji prošlosti, izvršili nad ujetim in civilnim prebivalstvom najgroznejše zločine, ki so napravili tako veliko sramoto bolgarskemu narodu.

Po vojni so se omraženi in prezirani od vsega bolgarskega naroda zblížali, dogovorili in ujednili z vsemi, ki nosijo odgovornost za narodovo katastrofo, posebno pa še z ostanki starih germanofilskih strank in z oficirji, ki so ostali naklonjeni Ferdinandu. Postali so prvi heroji pokolja, ki so ga izvršili nad bolgarskim narodom po prevratu 9. junija.

Vse to ne moti teh zločinskih razbojnikov, poklicnih morilcev in ubijalcev, da se ne bi predstavljali inozemstvu pod masko mučnikov — herojev revolucije. Našli so nepriznane zaveznike v navlnih, h korupciji nagrtjenih nekaterih tujih novinarjev, katere so vodili po planinah okoli Sofije in jih prepričevali,

njega te srbske izdajce. Ker jih je spremljala sreča, so se istega dopolne od desetih srečali v Jankovi Klisuri, Vilomena in Veljka, ki sta šla v družbi z dobrim Srbinom in narodnim poslancom Jovanom Šelmičem. Ujeli so vse tri, a so poslednjega po ukazú vojvode Pečanca izpustili.

Oba podleža so privedli pred vojvodo. Ko so ju preiskali, so našli pri njih dokumente, ki so ju strahovito obteževali kot izdajce domovine. Pri zasliševanju sta priznala svoje zločine. Priznala sta, da so bili trgovci Jeličić, Voja Bralović, upravnik pošte v Kruševcu, Miloš Stojanović, trgovec iz Brusa in Sycetozar Kovačević, delovodja občine Blacke obešeni po njunem pričanju in po njuni krivdi. Pri tem zasliševanju sta izjavila, da jima je žal, da se je Zarija Čorbić rešil izpod vešal in to baš tedaj, ko mu je bil že nataknen konopec okrog vratu.

Ko je prišel poslednji trenutek, se je Vilomen pričel kesati svojih nebrojnih zločinov, ki jih je nosil na duši. Veljko se ni kesal, temveč je neprestano jadikoval za svojimi štiri

»da hodijo po zemlji Svete Makedonske Revolucije«.

Privajeni služiti onemu, ki jim več plača, so si po Ferdinandu in Viljenu izbrali za svojega gospodarja komedijanta iz Rima, ki se v svojih razkošnih palačah pred ogledalom postavlja v pozo Cezarja in Napoleona.

Ti razbojniki so poleg nagrade za zločine, izvršene nad bolgarskimi seljaki in za uboje izvršene po ukazú Cankova, dobili še pravico pljačkati ne samo bolgarsko prebivalstvo, ampak tudi bolgarske trgovce, ki morajo radi njih deorganizirati razna rentabilna podjetja.

Nazivajo se »Notranja Makedonska Revolucionarna Organizacija«, a so v resnici banda tatov, roparjev in morilcev.

Žalostno, da jako žalostno je dejstvo, da gotovi dobri ljudje, ki jih vzbuja spomin na davno minulo slavo še vedno poslušajo lilemerski jok zločinske tolpe, ki oskrinja in zametuje besedo Svoboda!

KOSTA TODOROV, bivši pooblaščen minister Bolgarske v Beogradu in bivši delegat Bolgarske v Društvu narodov.

RADIO aparate in material

edino pri

FRANC BAR, Ljubljana.

Nekaj pripomb.

Zagorje ob Savi. Med rudarskim delavstvom je vzbudilo dokaj pozornost poročilo Tavčarja o ljubljanski skupščini, ki se je menda dosedaj edini spomnil ponižanih in teptanih v revirjih Trboveljske premogokopne družbe. V vseh panogah je bil dosedaj nameščenec Jugosloven le neko posebno bitje — druge vrste, saj je za to nešteto dokazov. Povsod na odgovornih mestih in vobče boje plačanih položajih sede službeno nadomestiljivi tujci, ki so priromali med nas, žive od žuljev nas in nas v zahvalo šikanirajo kolikor pač morejo. Zgodil se je slučaj, da je neki mojster delavnic prišel najbrže popolnoma upravičeno tako daleč, da je bil odstranjen. Na njegovo mesto je bil imenovan Slovenec. In gospodu tujcu, ki bi moral biti občutno kaznovan, so s tem naredili le uslugo. Prišel je v drugo delavnico, kjer ni sicer več nadzornik, ima pa isto plačo in pravice kot vsak poduradnik. Ako napravi naš človek malenkost, je reduciran, a tujca na takšen način le še nagradijo. Med našimi

rimi otroci in pri tem ni pomislil koliko nedolžnih otrok je on sam upropastil.

Vilomen, ki je imel dva sina na bojišču, je prosil Pečanca, naj jima sporoči kot poslednjo voljo očeta, da naj ga zatajita in spremeni priimke. Na vsa strašna dejanja ga je po njegovih trditvah navedel Veljko.

Oba sta hotela še govoriti, a jima je smrt zaprla usta za vedno. Njuni trnpli ste ostali nezakopani, dokumente pa je shranil vojvoda Pečanac v svojem arhivu.

Kosta Vojinović in Kosta Pečanac. Kot smo že nedavno omenili je bila prva organizovana četa mladega podporučnika Koste Vojinovića.

V dobi, ko je bil vojvoda Pečanac prebačen v Srbijo, je izvršil Vojinović s svojo četo že mnogo akcij. Za njegove podvige so vedele okupacijske oblasti in podjarmljeni narod. Ko pa se je čulo o prihodu vojvode Pečanca, se je stavil Vojinović z vso svojo četo pod njegovo komando. Že v prvi naredbi Centralnega Komiteta spominja vojvoda Pečanac »vojvodo Kosto Vojinovića« kot komandanta Ibarskega odreda.

LISTEK.

Iz dnevnika Koste Pečanca.

(Konec.)

Protí izdajcam domovine.

I avstrijske i bolgarske vojne oblasti so ravnale z nezaščitenim prebivalstvom v zaslužnjem Srbiji neobičajno zverinsko. Povsod so se dvigala vešala, povsod so obešali, streljali ali potajno ubijali. Ozirali se niso niti na spol niti na leta. Obešali so mladeniče, dekleta in celo deco. Preiskavali niso, kaj je kdo zakrivil in iskali niso dokazov. Obešali so z namenom ostrašiti prebivalstvo in ga tako prisiliti k pokorščini. Ta tendenca se najbolj jasno izraža v tem, da so razširjali neprijatelji kolikor mogoče daleč, tudi preko granice poročila o teh svojih zverinstvih. Vsa taka obešanja je neprijatelj posnela s fotografijam, delal iz tega dopisne karte in te razširjal med prebivalstvo. Srbije, med svoje vojne in jih je hotel celo vtihotapiti preko granice med naše borce na solunski fronti. S tem je nameraval

demoralizirati naše na solunski fronti.

Iz tega fakta se jasno vidi, da neprijatelj ni poznal psihologije našega naroda. Ta strašni pritisk je nagnal mnoge od naših ljudi, da so zbežali v gore med odmetnike. Slike terorja, ki so prišle med naše vojne na solunski fronti, so v njih še bolj podžgale željo po osveti. Poleg tega je s temi svojimi fotografijami neprijatelj sam zapuščal sledove svojega zverinstva.

Nekega dne so prišle na solunsko fronto fotografije strahovitega zločina, ki ga je izvršil neprijatelj v zaslužnjem domovini. V Kruševcu je bilo obešenih osem popolnoma nedolžnih ljudi.

Ko je Pečanac prišel v Srbijo, mu je usoda sama vrgla v roke povzročitelja tega zločina.

Četrtega decembra 1917., ko je prispel vojvoda Pečanac v soto Pretršnje, je prejel od nekega neznane prijatelja pismo sledeče vsebine: »Od sina popa Luke sem dobil za tebe neko pismo, vojvoda. Ker pa

rudarji je dovolj zmognih ljudi, da nadomestijo vse »takovane nenadomestljive strokovnjake«. Dajte jim samo priliko in videli boste, da so tudi naši ljudje zmogni ravno toliko, ako ne več. Domače rudarje se redno na stolčku. Ako so res taki strokovnjaki, bodo gotovo z odprtimi rokami sprejeti doma v Nemčiji in Madžarski.

Zaščitite delavstvo absolutno nimam. Država ga noče zaščititi in tako sama pljuje na osnovni zakon Jugoslovenski, na Vidovdanske ustave. In kdo je krivec. Po mnenju tistega, ki ima le še iskrico srca v sebi, gotovo ne ruder, ki sprejema za celodnevno naporno delo 30—35 Din.

(Dale prihodnjič.)

Koroško pismo.

Po volitvah.

Za nami so volitve. Držali smo se dobro in pokazali svetu, da smo močnejši, ki smo pripravili čuvati vsako ped rodne grude.

Nasledili nismo vabam onih, ki so nas hoteli zavesti kot brezpravno glasovalno rajo v katero nam vse preje, kakor naklonjenih nemških strank. Skrahirala je sramotno celo akcija samega gospoda knezoškofa, ki je skušala na falotski način zbežati naše vrste in zanesti razdor med slovenske Korošce. Ljubezen do naroda je premagala vse črne nakane sovražnikov našega rodu in desetisoč src je dejalo, da ne mara po 10. oktobru 1920 ničesar čuti o kakem izdajstvu one skupne domovine, za katero so umirali s smehom na ustnih najboljši slovenski koroški sinovi.

Slovenski Korošci smo in ostajamo eno tako v grenkobi bolesi, kakor v veselju urah rajanja in zastoni so naklepi onih, ki mislijo, da bomo kdaj zavoljo lepih oči kakega slučajno privrzanega krivopalcnika, pljunili na gomilo naših dedov. Strankarstva nismo in ga i v bodoče ne maramo poznati, ker bi z njim skopali svoj lastni grob. To naj si zapomnijo po teh volitvah enkrat za vselej vsi »prijatelji« slovenskega

koroškega ljudstva to in onstran Karavank. Za nas obstoji in bo obstajala samo ena stranka, obsegajoča vso slovensko Koroško — Slovenska koroška stranka.

Ker smo sedaj volitve opravili, bo potreba pričeti zopet s pozitivnim narodnim delom. Treba bo nadaljevati s predavanji in sestanki po celi Koroški. Posebno važnost je potreba posvetiti naši pisani besedi, tako časopisju, kakor knjigam, ker je treba našemu narodu krepkih vezi z vami onkraj Karavank.

Rojake v svobodi opozarjamo posebej še na ugodnosti, ki jih jim nudijo turistične konvencije z Nemško Avstrijo in ki jim dovoljujejo poset slovenske Koroške. Ako se že napravljate na ture vrh Karavank, spomnite se i nas, ki ječimo v sužnosti in obiščite nas, da vam stisnemo bratsko roko in da vam dokazemo našo zvestobo. Kolikega moralnega pomena so taki poseti vemo mi, ki živimo med našim dobrim ljudstvom, ki vidi, da žive onstran strmih sten Karavank še bratje, ki delajo za veliki dan Vstajenja in Ujedinjenja vsega Slovenstva pod Koroško nade zaslužjenih!

Rob Koroški.

Kriza ljubljanske gledališča rešena.

Prinašamo odgovor g. Vladimira Skrbinskega na poslednji članek v »Orjuni« pod naslovom »Kriza ljubljanskega gledališča rešena«, v katerem se je pisec članka dotaknil i osebe le tega.

»Pod gornjim naslovom si je nekdo nepodpisani v »Orjuni« z dne 7. maja t. l. izposodil tudi moje ime, in sicer v odstavku, ki se glasi: »Čuje se, da namerava g. intendant namesto odsvoljenih igralcev sprejeti brata g. Skrbinskega in brata g. C. Debeveca in na ta način bo kriza ljubljanskega gledališča še popolnejše rešena. Prvi naj bo pridobil za dramo, drugi pa atrakcija za opero.«

Ker nisem dal niti najmanjšega povoda, da se me vpleta v kake osebene intrige in ker nikakor ne želim, da se to dogaja tudi v bodoče, se obračam z odkrito besedo na javnost s sledečim pojasnilom:

Jaz resno reflektiram na angažma. — Leta 1923. sem debitiral z uspehom v ljubljanski drami, na kar mi je bil ponujen angažma. V zavešči, da ljubljanska drama, kot naš reprezentančni gledališki oder ne more biti v zadostni meri torišče, ki bi nudilo dovolj možnosti razvoja, ki je mlademu igralcu najbolj potreben, sem odšel na druga jugoslovenska gledališča, da postanem upo-

raben igralec, a ne balast onemu gledališču, kateremu se posvetim. — Delal sem seveda že takrat, kakor se zdi po omenjenem članku strašen greh, ker sem kot Slovenec in Ljubljančan mislil naravno v prvi vrsti na ljubljansko gledališče.

Končno je prišel čas, da se po štirih letih uspešnega igralskega delovanja vrnem v Ljubljano, da si ravno tako, kot pri vseh drugih gledališčih, kjer sem bil dosedaj član, tudi tukaj zasigram angažma, ker sem po sodbi merodajnih faktorjev uporabna sila, ker imam radi pred leti ponujenega angažmana prednost pred drugimi reflektanti in ker sem Slovenec.

Sicer me je pa g. intendant, ko sem mu razložil svoje želje, tople pozdravil kot gosta, obenem pa mi odgovoril, da moj angažma v momentani situaciji gledališke krize ni mogoč. Jasno pa je, da bom z vsemi dopustnimi sredstvi delal za doseg svojega angažmana, ki mi, kakor je razvidno iz gori navedenega, po vsej pravici gre.

Prepričan sem, da bo po vsem tem vsakomur jasno, da je bilo milo rečeno, več kot neumestno, da se je v omenjeni članek, ki kaže prozorno svoj pravi namen, vpleto tudi moje ime.

Vladimir Skrbinec.

17. novembra 1917 piše vojvoda Pečanec vojvodi Vojinoviću:

Dragi!

Ako ti je mogoče, napadi avstrijsko komoro, ki se bliža Raški in izvedi to po možnosti med turškimi in arnavtskimi seli, da bi obrnil neprijatelj sum na nje. Kolikor ti je mogoče v toliki meri me obvesti, kako ti gre in kaj si napravil z organizacijo. Tu pri meni gre popolnoma dobro. Na vseh bojiščih je položaj izredno dober.

Potrebna bi bila kolikor mogoče pogostejša poročila.

Na to pismo je dobil vojvoda Pečanec Vojinovićev odgovor šele čez mesec dni, in sicer 17. decembra. Ta Vojinovićev odgovor se glasi:

»Dragi!

Prejel sem danes Tvoje pismo z dne 17. novembra t. l. Postopal bom po Tvojih navodilih. Do sedaj sem Ti poslal dvoje pisem, a še nisem dobil odgovora. Predvčeršnjim sem poslal Uroša iz Rudina, da bi mi prinesel potrebnih podatkov. Javi mi, ako boš kaj dobil. Mene nepre-

stano iščejo Bolgari in Avstrijci. Obtožujejo me radi tega, ker jim tajinstveno izginjajo patrole. Včeraj in danes sem obsojil na smrt pet moških in eno žensko, ker so me hoteli izdati. Ne verujem, da bi se sedaj še kdo našel, ki bi se drznil izdati nas. Vsi, katere sem ukazal usmrtiti so tudi kot državljani bili na zelo slabem glasu.

Sprejmite iskreni pozdrav od Vašega

Koste Vojinovića-Kosovca.

Vojvoda KOSTA PEČANEC:

ZAKAJ SEM JUGOSLOVEN IN ZA UJEDINJENJE VSEH JUŽNIH SLOVANOV?

Pogreška Vidovdanske skupščine se mora popraviti. To je dolžnost omladine, to mora biti njen cilj, njena sveta dolžnost.

Treba je, da se rodi Mesija, ki bo spravil in ujedinil obe cerkvi v državi, da najde sredino, ki bo dovedla do verskega zblizanja vseh Jugoslovenov. — Kadar boste re-

J. P.:

Novi vozni red.

V nedeljo stopi v veljavo poletni vozni red, od katerega je pričakovano občinstvo precejšnjeja izboljšanja. A kakor kaže, pri nas nekateri gospodje še vedno mislijo, da so ljudje tu radi železnice in ne obratno, kajti na eni strani se je občinstvu nekaj dalo, zato pa na drugi odvzelo. Na stopnjo zadnje lokalne železnice je n. pr. degradirana ena glavnih transverzalnih prog Ljubljana-Karlovac; dočim je še v zimski sezoni imela štiri pare osebnih vlakov in v prošlem poletju celo pet, so zdaj s poletnim voznim redom to število »zvišali« na cele, reci in piši tri pare vlakov, češ, da se ne rentirajo in to kljub pravočasnim prošnjam občinstva, interesentov in prizadetih občin. A to še ni vse, zveze ostalih prog s to prog so škandalozne —; jutranji vlak odhaja že ob 6. uri, a večina vlakov pride v Ljubljano šele okrog sedme in morajo potniki čakati kar do pol dveh. Opoldanski vlak pa odhaja ob 13.18, a Mariborčan pride ob 13.48, torej baš pol ure kasneje in morajo potniki čakati vse do 20. ure, enako oni, ki pridejo s popoldanskimi vlaki iz Gorenjske in Rakeke.

A najlepše je z večernim vlakom; odhaja šele ob 20.50, Mariborčan pa privozi ob 21.40, Gorenjec pa ob

21. uri ter morajo potniki čakati tja do prihodnjega ranega jutra. In so gospodje mesto odpadlih vlakov šli in uvedli nov oseben vlak Črnomelj-Karlovac, mesto, da uvedejo mešanica iz Novega mesta do Karlovca. Izgovor, da se je moralo radi drugih zvez urediti tako, pa tudi ne drži — kajti jutranji vlak dospe v Karlovac ob 11.40, a ima zvezo šele čez eno uro, opoldanski celo šele čez uro in pol, a nočni čez celi dve uri. Ali ni bilo bolje pustiti pri starem, jutranji vlak naj bi odhajal okrog 7. ure, opoldanski do Novega mesta po 10. uri, opoldanski okrog 13.40, večerni okrog 19. in nočni po 22. uri, s čimer bi se na obe strani zveze izboljšale in je tudi bolje, če direktni vagon München-Sušak stoji zvečer v Ljubljani dve uri, kot pa v Karlovcu sredi noči. Hvalevredno pa je, da se je podaljšal popoldanski vlak do Celja, da se je uvedel drugi par brzih vlakov na Gorenjsko, da oba para brzih preje prihajata in kasneje odhajata, in da se je uvedel nov oseben vlak po 17. uri do Kranja. Nepotreben pa je nedeljski vlak ob 8.12 do Kranja; bolje bi bilo, da dnevno odhaja oseben po 10. uri (zveza iz Zagreba) do Jesenic, in da odhaja opoldanski šele po 12. uri. Končno naj še omenim, da se mizer na zveza z Notranjsko ni izboljšala!

J. D.:

Malo odgovora.

Že je izgledalo, da ostrina medsebojnih odnosov v učiteljskih vrstah vsaj delno popusti, ko je neki tovariš smatral potrebnim, da iznese v nacionalističnem glasilu članka, ki moreta to razdvojenost le ojačati; kajti javnost bi si mogla ustvariti mnenje, da se vse orjunaško misleče učitelstvo grupira v vrstah novoslovanstva »Edinstva«, med tem ko bi v UJU nacionalno misleči učiteljski skoroda ne imel več mesta. Ne glede na dejstvo, da je bilo vsestranskega razglabljanja in prerakanja izdatno preveč in ne upoštevajoč, da bi pričakovali od tovariša Orjunaša malo več nego drzne trditve kruhoborcev na račun deklaracij, je vendarle potrebno, da tudi učitelji-Orjunaši, ki nam je UJU matica našega organiziranega življenja, izpregovorimo svojo jasno in odločno besedo.

Načelo narodnega in državnega edinstva nam je, temeljni cilj in program našega dela. Ne uveljavljamo tega načela radi uradnega položaja, temveč zgolj iz lastne iniciative, ker vidimo v edinstvu, bratski ljubavi in vseobčji poštenosti, najlažje jamstvo sreče, tako našega jugoslovenskega naroda, kakor drage nam Jugoslavije. Od tega našega principa nas ne odmakne nihče in na tej bazi delujemo.

Ne sprejemamo pa državno političnih vprašanj stanovske in strokovne organizacije. Tudi UJU v členu 2. pravil ni imela izrecno poudarjenega edinstva, a vsem današnjim protideklaracijam je bilo to prav; kajti vsak posameznik je bil prepričan, da je delovanje vseh tovarišev in tovarišic povsem v duhu obojestranskega edinstva. Z objavo deklaracije in razpustom nasprotne organizacije pa je del tovarišev namah začutil

potrebo, da se edinstvo vnese v pravila. Ali ni s tem podan lep poklon indirektnega sumničanja med druge strokovne organizacije? Daleč sem od tega, da bi svojega stanovskega tovariša spravil v nesrečo; kajti žig denuncijantstva mi je več kot osten. Ako so med nami ljudje, ki niso na svojem mestu — tedaj ne bomo zagovarjali napak — sodili pa bodo drugi, ki so v to poklicani. Nezaupljivost pa je osnovna zapreka vsakim pristrničnim, dobrim in tovariškim odnosom.

In UJU? Razširja svoje delovanje po vsej kraljevini in ima že teritorialno popolnoma jugoslovenski značaj. Analogno združuje v sebi Slovence, Hrvate in Srbe ter skrbi za napredek, procvit celokupnega jugoslovenskega šolstva. Na kongresih, skupščinah, zborovanjih in sestankih se oživotvarja dejansko misel edinstva. Naši tovariši se spoznavajo, sklepajo vezi, si postajajo prijatelji, se zanimajo za prosvetne razmere v posameznih delih države in kujejo... Ni razlike ali si Srb, Slovenec, Hrvat; musliman ali katolik, pristaš te ali one stranke. Vsi so si edini — da jih tarejo in teže iste brige. Mar to ni najlepši dokaz edinstva. Ne gostobesednega in klepetavega, temveč pravega delavnega edinstva.

Izgovor, da bi bilo samo ljubljansko poverjenišvo na stališču, ki onemogočuje, da bi bilo vse slovensko učitelstvo združeno pri njem, tudi ne drži. Vsakemu članu je zajamčena absolutna svoboda mišljenja in delovanja; torej se ne more čutiti oviran nihče. Prav izprašuje tovariš Gačnik: »Čemu smo potem Sokoli, Orjunaši, člani SDS?« Ako so vse te organizacije še premat dokaz učiteljskega edinstva.

on njim. Šele takrat bodo vsi srečni in zadovoljni.

V svetem idealu Jugoslovenstva — stranke na stran! Nedopustno je, da ga sesajo strankarski polipi ter s tem izgubljajo moč svetle ideje in razuma, od česar ravno zavisi bodočnost naraščajo in potemtaj.

Po osvobojenju Toplice 1. se je v topličkem okraju naselil narod iz vseh jugoslovenskih pokrajin. Sam sem bil priča, kako so se v početku razna plemena nezaupno gledala med seboj. Dasiravno mešano naseljeni, so se strogo ločili po plemenih; mladenke se niso močile z možmi drugega plemena. Pri zborovanjih so se vedno prepirali, kar je zahtevalo nebroj žrtv. — A ni minulo niti dvajset let, že so bili vsi eno. Tudi v balkanski vojni so šli vsi skupaj v boj kot Topličani, brez razlike plemen, ko ni nikdo vprašal, kdo da je Bosanec, Crnogorac, Banačan itd.; vsi so bili samo Topličani.

Njih herojstvo v osvobodilnih in svetovni vojni ter v topličkem vstanku je dostojno zgodovine. Ni bil nazvan njihov polk brez vzroka »Gvozdni puk«.

teljevega mišljenja, se vidi, da nekaterim ne gre več do pravega edinstva, temveč se nadaljuje kampanja le zato, da se učiteljsvo obdrži v razkoju — v sponah strank.

Smatram kot pogrešno, da so nekateri učitelji nacionalisti zapustili UJU. S tem so se sami izolirali, ker jim ne bo podana možnost, da svojo jugoslovensko ideologijo uveljavljajo v okviru Unije. Ne morejo soodločevati pri zgradbi naše organizacije. Kljub idealnemu orjunaškemu mišljenju so šli — in vrgli puško v koruzo.

Abstinenca je slaba taktika in tudi izstopišči bodo prišli do tega spoznanja.

UJU pa bo skrbela i v naprej za dobrobit celokupnega našega stanu ter skušala priključiti svojemu krogu do zadnjega tovariša naše zemlje. S tem pa bo ustvarila najmočnejšo fronto jugoslovenstva. Sila razmer pa bo tudi današnje zavirače prehitela in brezdvomno je, da bomo prej ali slej imeli organizacijo vsega državnega nameščenstva sploh.

E. V.:

Topliška vstaja in jugoslovensko-bolgarsko bratstvo.

V nedeljo 8. t. m. so položili v Prokuplju temeljni kamen spomeniku padlim junakom, ki so dali svoja življenja v znameniti topličski vstaji, pred desetimi leti in ki bodo priča o brezprimernem junaštvu ter o neizmerni ljubezni srbskih borcev in celokupnega naroda do domovine. Ni dvoma, da bo zgodovina očuvala spomin na herojski podvig vojvode Koste Vojinovića Kosovca, Jovana Radovića, Vlahovića in Milana Drlejića, katerim se je v septembru leta 1916 pridružil še živeči vojvoda Pečanec.

Kakšno junaško delo so opravili zgoraj omenjeni vodje vstaje s svojimi četniki, je jasno dokazano iz številca žrtv, katerih je bilo preko 20.000. Akoravno ni vstaja rodila onega uspeha, ki je bil cilj drznih borcev, vendar je ta podvig edinstven med v svetovni vojni borečimi se narodi. Persekucije, katere so izvajali koburški oprčniki nad vstajni in nezaščitenim prebivalstvom, so bile strahovite.

Ni naš namen, da na tem mestu navajamo junaške čine srbskih četašev za sovražnikovo fronto in bratsko postopanje naših borcev napram bratom Bolgarom, ki so postali ujetniki Pečančevih vstajev, ki so z njimi nenavadno blago postopali, o čemer vedo še danes v celem topličkem okraju pripovedovati. Niti ni naš namen opisovati slovesnost 10-letnice vstaje, kar prepuščamo dnevnemu časopisju, opozoriti pa hočemo našo javnost na sledečo plemenito gesto neposrednih udeležencev te borbe.

Prireditveni odbor za proslavo desetletnice je namreč pred par dnevi objavil sledečo spomenico:

»Mi ne obsojamo bolgarskega naroda...«

Za vse je odgovorna bolgarska vlada, kot izdajatelj odredb in povzročitelj pa posamezni oficirji in komitski odbori...

Mi obtožujemo bolgarsko vlado Radoslavova za vse zločine!... Ona je premišljeno izvajala princip ustva-

Topliški primer je jasen dokaz neoprostljive napake, ki jo je napravila Vidovdanska skupščina, ko ni nazvala naše države — Jugoslavija. V par desetletjih bi bili eno ime in en narod. In kdor bi prišel, da nam vzame kar je naše Jugoslovenstvo — ta se bo spodtaknil, kakor so se nad malo Srbijo.

Bratje! Zato sem Jugosloven, in kot Jugosloven tudi umrjem. Kličem omladino in vse sobore, da se držijo teh idej, ako žele sreče svoji veliki lepi domovini — Jugoslaviji.

Stroji za špičenje svinčnikov. THE REX CO., Ljubljana.

»Mi ne tražimo hvale, mi ne tražimo nagrade, ali sa osmeškom dajemo svoje živote na oltar otadžbine, s toga mi molimo, mi tražimo: red, zakon, rad i blagostanje u zemlji, i ljubav, slogu i poštovanje među braćom. Ko to ruši, ko to ometa, neka zna, da smo protiv njega!«

Miloš Radojlović.

renja Velike Bolgarije na račun Srbije, a zato je uporabljala nasilne mere.

Spomenica konča s sledečimi besedami:

»Pa vendar! ... Če smo tudi ponosni in akoravno lahko vedrega čela in dvignjene glave gledamo na minulo prošlost ter kakor smo lahko zadovoljni z doseženimi uspehi, vendar nas je groza, ko pomislimo na vojne strahote po katerih je naša zemlja trpela. Ko dajemo dolžno zahvalo padlim v borbi naše vstaje, za ceno kojih mi danes uživamo zlato svobodo, nam je kot ljudem žal, da se je prelivala človeška kri, žal nam je, ker ni sigurne mogočnosti, da bi se mednarodni spori reševali mirnim potom. Kot Slovani pa še posebno obžalujemo prelivane slovenske krvi, in nikoli se ne bomo potolažili ob misli, da se je tolikokrat prelivala bratska kri Srbov in Bolgarov, kakor da bi ne bilo na balkanskem poluotoku dovolj prostora za obe slovanski državi...

Naj ostane toplaška vstaja 1917. v naši zgodovini kot svetli primer rodoljubja in domoljubja, naj pokaže celému svetu, da Srb ne trpi nobe-nega tiranstva ali naj tudi pokaže: da je Srb v vojni hraber in neustrašljiv, po končani vojni ne gleda več v svojem poraženem nasprotniku neprijatelja in da mu proži bratsko roko v pomoč in pomirjenje.

Naj poleti ravno iz te krvave vstaje v Toplici bratski vzklik mira, sloge in ljubezni med narodi in naj vsaj naši potomci žive v miru ter popravijo napake svojih prednikov, ki so bile ovira našemu še širšemu ujedinjenju tudi z ostalimi našimi brati, tako da bi ostal naš Balkan last samo balkanskih narodov in nikogar drugega...

Odvce bi bilo tej spomenici še kaj dodajati, ker sama vsebina dovolj jasno kaže odkritosrčno željo srbskega mučeniškega dela našega jugoslovenskega naroda, naj se tudi bratje Bolgari priključijo svojim trem bratom, da se uresniči naše želje in naši skupni interesi na Balkanu.

Dopisi.

Prekmurje. Italijansko-madžarska prijateljska pogodba je naše Madžarone razveselila najmanj toliko, kot madžarske fašiste v Pešti. Nagloma so razširili vest, da v tem letu zavzamejo Madžari Prekmurje. V poslednji koči pokrajine se o prihodu Madžarov govorijo! Vsak dan glasnejši, predrežnejši postajajo ti naši »dobri« državljani v zavesti, da »slovenska« popustljivost vse prenese ob času volitev pa še donese. Leglo madžarstva v Dolnji Lendavi se čuti tako varno, da lahko pred očmi oblasti vrši neovirano svoj razrovalni posel. Gorje uradniku, ki bi nastopil v obrambo Nacije! Po njem planejo najmanj zastopniki treh strank poleg naših »špricer« malih politikov! To je žalostno, a vendar resnično in treba je priznati, da gremo rakovo pot le vsled naše mlačne dobrodušnosti. Naši sosede v Čakovcu se ne morejo načuditi, kako da dopuščamo madžarske prireditve na meji, ki so vedno pogostejše. Na sami meji imamo ljudi v državni službi, ki so vse prej kot zavedni in zanesljivi Jugoslovenci. Po vseh vaseh so posejani neredki hujskači, ki čez noč uničijo vse, kar se dobrega napravi v enem letu.

Te dni so odvzeli dvolastniku našemu državljanu na poglavarstvu v Madžarski dvolastniško propustnico in mu prepovedali nadaljnje prihajanje na njegovo polje, češ, da je zakrivil izseljevanje Madžarov v Kanado, kar službenec ene parobrodni družbi, ki ima svojo podružnico v Dolnji Lendavi. Iz tega se zrcali vsa predrznost Madžaronov, ki mirno kršijo medsebojne državne pogodbe. Ogrski obmejni organi se tudi radi pohvalijo, češ, da dobro vedo, kaj se dnevno dogaja v Prekmurju. Upati smemo, da bo današnja vlada, ki ne računa na teh par sto kroglje, napravila svojo dolžnost in poverila večjo pažnjo obmejni službi.

Zagorje ob Savi. V nedeljo, dne 8. maja se je vršil manever Streljaških družin Zagorje, Trbovlje in Mirna na Kumu. Izmed družin, ki spadajo v naš bataljon, se ni odzval Hrastnik, a Litija samo z dvema možema. Ljubljana je poslala od podsaveza štiri delegate, med njimi br. Valentiča. Z veseljem smo pozdravili delegacijo iz Celja, za kar se jim najtopleje zahvaljujemo.

Cel teden pred manevrom se je vršilo redno vežbanje v vseh organizacijah — in tudi drugega dela je bilo preko glave. V nedeljo jutraj nam je navdušenje skoro vzelo slabo vreme. Najagilnejši in najpogumnejši strelci niso videli v vremenu nikake zapreke in tako se nas je zbralo na Kumu pod milim nebom lepo število.

Naš delavski bataljon je stopil v borbo z Mirno, ki je posedla in branila Kum. Komandant Mirne je bil že dobro pozani brat Bulc, komandant dolenjskega bataljona. Komandant delavskega bataljona je bil br. Vrabčič, a njega zamenik in operacijski komandant br. Taufer Slavko. Prednjemu odeljenju je komandiral brat Vidic.

Prednje odeljenje je odšlo iz Zagorja ob 4. uri jutraj. Naloga prednjega odeljenja je bila pregledati teren, oceniti moč neprijatelja in stopiti končno v borbo z namenom, da mu onemogoči utrjevanje. Ker so se bratje z Mirne nekoliko zakasnil, je br. Vidic zavzel Kum brez borbe in

nam javil, da Mirne ni in da hoče sam braniti Kum. Kmalu po zavzetju Kuma je prikorakala Mirna in nato skupno s prednjim oddeljenjem branila Kum. Prihvatnica bataljona je odšla ob 1/27. uri iz Zagorja in je brez osiguranja marširala do Završja. Od Završja smo krenili v nastupnem maršu proti Kumu. Napravili smo natančno dispozicijo nastupnega marša in se tako kretali do oglaške koče pod vrhom Kuma. Vsakdo izmed udeležencev je dobil polpolno in jasno sliko. V neprimilike nas je spravila silno gosta megla, tako da smo videli le komaj na 20 korakov in nam je s tem silno ovirala kretanje.

Pri oglaški koči smo dobili poročilo od patrol, da so trčile na neprijatelja. V momentu se je bataljon pripravil in razvil za borbo in se kretal kljub najslabšemu terenu in slabemu vremenu neoposlivo dalje. Glavna borba se je razvila kakih 150 m pod vrhom hriba in smo po kratki borbi potisnili neprijatelja na Kum. Cel program smo natančno do pičice izvedli po operacijski zapovedi komandanta bataljona. Kum smo posedli točno ob 12. uri, kakor smo imeli naredbo. Popoldne smo imeli do 1/414. ure voljno in se je med nami razvila prijetna zabava na prostem — zlasti še, ker smo dobili malo lepše vreme.

Največ so gotovo prestale agilne sestre pri kuhinji, ki so v dežju in vročini na prostem pripravile obed.

Ob 1/214. uri se je vršila revizija bataljona in zakletev. Kljub slabemu vremenu in izmučenosti se je bataljon dobro izkazal. Po formiranju bataljona se je vršila zakletev, prava četaška. Padla je komanda »kape skini« in nato je bataljon odgovorjal na zakletev, katero je izgovarjal predsednik Zagorja br. Budilna. Po izvršeni zakletvi je brat Budilna nagovoril četnike in jim čestil v imenu organizacije. V imenu Saveza Streljaških družin je govoril delegat iz Ljubljane br. Valentič. Br. Zupančič iz Litije je govoril o pomenu Jurjevanja.

Odhod s Kuma so napravile organizacije same po bližnjicah. Zagorjani in Mirnčani preko St. Jurja, a ostali bratje preko Dobovca.

Maribor. Razmere v kurlnici Maribor ste v »Orjuni« že ponovno obravnavali in dokazovali obupne razmere v njej zaposlenega delavstva. Izgleda pa, da so vsi protesti zaman in da gotovi gospodje ne marajo razumeti pasje razmere v katerih živimo, ker so nam še bolj znižali plače, tako da bodo odslej sprejemali kvalificirani delavci na uro od 5:50—8 Din in nekvalificirani le po 2:50 Din.

Razporeženje delavstva nastalega spričo tega najnovejšega znižanja plač ni potreba še podrobneje opisovati. Gotovo pa je že danes, da bo imela baš zavoljo tega razporeženja država trikrat večjo škodo nego bo znašal prištedeni znesek odtrgan gladnim delavskim otrokom izpred ust. Seveda bodo potem krivci zopet s kako »komunistično propagando« okuženi delavci, ne pa odločujoči faktorji, ki so glasovali za to znižanje plač v parlamentu in ki jim je danes edina skrb le to, da li bodo i v nadalje sprejemali v redu svoje mastne poslanske dnevnice, za katerih enodnevni iznos mora delavec v kurlnici 14 dni garati.



Schichtovo

terpentinovo milo



svojimi 7 odlikami

Prva odlika:

Terpentin v milu

Terpentin odpravi lahko in temeljito vsako nesnago, posebno pa madeže, znoj, saje i. t. d.

1. Terpentin v milu.
2. Velik in priročen kos.
3. Prijeten duh.
4. Slike iz pravitke za izrezati.
5. Milo je v zavitku.
6. Svetla barva.
7. Razkuženje perila.

Naš pokret.

Pravil Orjune Pesnica še vedno ni potrdilo pristojno okrajno glavarstvo, ki menda ne more dometi potrebo orjunaške kule na severni meji naše zemlje, ki je ogrožena po zunanjih in notranjih ruvarjih.

Orjuna Dubrovnik je priredila v nedeljo 8. maja izborna uspešno proslavo 6-letnice svojega obstanka in spominsko svečanost v spomin Zrinjski Frankopana. Proslave so se udeležile vse čete lastovskega baona in tisoče Dubrovčanov, ki so z napeitim zanimanjem sledili govoru glavnega govornika br. Bartulovića. Govor je bil prežet ljubezni do države in izzvenel v glasen memem-

to vsem notranjim in posebej še zunanjim sovražnikom jugoslovenskega naroda, ki se mu hoče dela, reda in miru. Po končanem govoru je krenila povorka pred komando mesta, kjer je zaigrala orjunaška godba državno himno. Od tu pa so korakale čete pred privatno stanovanje komandanta mesta g. polkovnika Piletića, ki je pozdravil zbrane Orjunaše raz balkon in jih pozval, da prežeti ljubezni do kralja, Nacije in zemlje žrtvujejo sleherni hip življenja, ako bodo to zahtevali interesi te tih. Njegov vojaško kratki in odločni govor je dojmil na zbrane mase nad vse globoko!

Kronika.

»Kulturni boj« si žele Slovenčevci, ki pozivajo »Katoľčane na okup!« Verujemo, da se slovenoborski abotneži žele po popolnem debacu avtonomističnega programa, kakega preganjanja svete vere in zatiranjih brezpravnih slovenskih katoľčanov. Poznavajoči mišljenje naprednjakov pa smo trdno uverjeni, da bo ta najnovejši trik z bōbnanjem za katoľsko fronto žalostno propadel. Jugoslovenski narod potrebuje danes pozitivnega in ustvarjajočega dela, po dolgih letih že itak zapravljenih z ustavnimi boji. Kdor mu hoče pomoči pri tem konstruktivnem delu, ta bodi pozdravljen. Proklet pa naj bo sleherni, ki bi ga hotel zapeljati v tej uri, ko bilje boj za biti ali ne biti v kak kulturni boj, ki mu zamore prizadejati smrtni udarec.

Slovenoborci danes v svoji srboriti ljubezni do slovenščine popravljajo po svoje uradne naslove raznih kulturnih organizacij in skušajo z vsemi sredstvi zavirati vsak najmanjši poizkus zlivanja Slovencev v jugoslovenstvo. Danes gospodje popravljajo in love pike ter vejice. Leta 1914. pa so dopisovali kot nositelji slovenstva v deželnem odboru z deželno vlado samo nemško, kakor je tudi govoril z deželnim predsednikom gospod predsednik SLS tiste čase samo nemško.

Vojvoda Stepa Stepanovič misli obiskati tekom meseca avgusta Vojvodino in tamkaj od vseh pozabljene jugoslovenske dobrovoljce. Pismo, v katerem najavlja svolasi junak svoj prihod, je sprejel br. oblastni čelnik Dobroslav Jevdjevič.

Fašistovske organizacije bi radi ustanovili v Jugoslaviji fašisti in se v tej smeri že nekaj giblje. V interesu ljubega miru pa jim že sedaj, kakor že predčasno neštetično resno odsvetujemo sleherni tak poizkus, ker ga bomo zadržali z najradikalnejšimi sredstvi. Fašiste se greste lahko, če hočete v Madžarski in Južno ameriških republikah, v Sloveniji pa ne, dokler bo gibal le samo en sam toliko osovraženi Orjunaš. Istočasno opozarjamo na to fakiško namero laških privrancen v pristojne oblasti, da ne bo pozneje zbog kakih neljubih konfliktov nepotrebnega rekrimiranja na orjunaški račun.

Pozor! Kdor še ni poizkusil SCHICHTOVEGA terpentinovega mila, ne ve kaj je dobro.

Izselniki. Iz obelodanjenih statističnih podatkov o izseljevanju iz naše države v letu 1926. je razvidno, da se je izselilo

15.726

naših državljanov, kar pomenja po izgubi človeškega materiala izgubo

vzgojeni odlični krogi, ki so sedli na Nordijske limanice, ki so ga »gentilissime« poučili o stanju razmer v Italiji. Mario Nardio pa se jim smeji v pest, ker jih je tako lepo speljal na led in jim znova dokazal, da se je čuvati slehernega Italijana, naj si bo že v črni košulji ali pa z mučeniško krono preganjani protifašist, ker so in ostanejo vedno vsi v prvi vrsti le samo Italijani.

Karakteristični molk! Med tem, ko so vsi napredni slovenski listi pričeli poziv odbora za postavitev spomenika ustreljenim na Suhiem bajerju, pa vrli »Slovenec« k tej akciji še vedno nekam čudno sumljivo molči. Spričo mentalitete dinastije in državo podpirajoče partije kar ne moremo pojmiti, da li izvira ta molk zavoljo spominov na ono dobo, ko je sedelo v Jugoslovanski tiskarni ovađuško tajništvo SLS, ali pa celo zbog tega, ker so gospodje okoli blagega in vse odpuščajčega »Slovenca« nekatera imena pod oklicem morda malce neprijetno poznana?

Gosp. Pavel Debevec se je zglašil v našem uredništvu in z ozirom na v članku »Križa ljubljanskega gledališča rešena« izraženo domnevo, da misli vstopiti v operni ansamble decidirano izjavil, da ne reflektira na angažma v Ljubljani!

Okrajni glavar, ali sreski poglavar? Avstro-ogrski monarhija je bila razdeljena na dežele in okraje, naša država pa je glasom Vidovdanske ustave razdeljena na oblasti in sreze. V Avstriji so morali dežele in okraje upoštevati pri vseh vlogah, ne samo uradi, ampak tudi posamezniki. V naši državi bi morali upoštevati v smislu ustave razdelitev na oblasti in sreze in naslavljati vloge — ne okrajnemu glavarju, ampak sreskemu poglavarju! Tega pa se ne drže posamezniki, niti uradi, zlasti pa ne ona županstva, kjer je župan pristaš takozvane SLS. Istotako se to ne zdi vredno listu, ki ima na vesti Suho-barjanske žrtve! Kljub temu je pa ta dični slovenoborec snel z nekaterih svojih podjetij pravo gadovo kožo in si nadel blagovzveneče jugoslovensko ime — po načelu: »Namen pospešuje sredstva«. Svoje prave npravi pa pri obrambi vatičanske politike ne more skriti! Ali mar Vatikan izpolnjuje Kristusov nauk: »Pojdite in učite vse narode«. Ali po mnenju vatičanskih Slovencev mar Bog razume samo latinski jezik?

VSEM, KI SO PRED DESETIMI LETI PODPISALI MAJSKO DEKLARACIJO.

V spomin na desetletnico majske deklaracije je izdala Jugoslovenska Matica okusno, v bakrotisku izdelane diplome v velikosti 35 × 50 cm. Zeleti je, da si diplomu nabavi vsakdo, zlasti oni, ki so pred desetimi leti podpisali majsko deklaracijo. Ta diploma jim bo lep spomin na oni veliki zgodovinski dogodek, pri katerem se je nad 200.000 Slovencev s svojimi podpisi izreklo za svobodo domovine. Diploma stane 10 Din s poštnino, ki se računa le pri posameznih naročilih, 15 Din. Naprodaj je v vseh ljubljanskih knjigarnah in papirnicah in pri vseh podružnicah Jugoslovenske Maticе v Sloveniji. Naroča se jo tudi pri Jugoslovski Matici v Ljubljani, Šelenburgova ulica 7/II.

Podružnice Jugoslovenske Maticе pozivamo, da čim prej naročijo za razprodajo potrebne diplome. Enako prosimo vsa narodna društva in šolska upraviteljstva, da zbirajo

Učiteljska tiskarna v Ljubljani



Je najmodernejša urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprejstejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.

naročila za diplomo in nam jih javljajo. Kot vzgled poštvalnega sodelovanja in razumevanja navajamo šolsko upraviteljstvo v Mokronogu, ki je zbralo 50 naročnikov. Posnemajte!

Jugoslovenska Matica v Ljubljani.



Najboljša krema za čevlje

Ustanovni občni zbor Streljačke družine Trbovlje se vrši dne 21. maja in je opaziti že sedaj veliko zanimanje za ta občni zbor.

ZRNA.

Zakaj ministere navzlic vsem obtožbam nikoli ne tirajo pred sodišče? Zato, ker lahko počenja človek v tej zemlji vse, kar mu je drago, samo če pazi, da mu frak ne zdrkne preko ledi. Če se mu hoče goljufati, lahko goljufa, če se mu hoče krasti, lahko krade, samo da se vozi v ministrskem avtomobilu in da je ugledna ličnost... Za druge pa, ki ne živijo odeti v ministrske frake, pa velja ona o muhi v pajčevini, ki se ji če brcne še tako na rahlo zadrigne zanjaka okoli vratu.

Dnevnic, katere je mislila vlada v soglasju z zakonitim predpisom odzveti poslancem za čas odgojenja skupščinskih sej, bodo gospodim narodnim očetom vendar izplačane. Tako je bilo v času, ko ni najti niti pare za najpotrebnejše izdatke vrženih v nenasišne bisage poklenih politikov, zopet nekaj s težko muko zbranih milijonov državnega denarja in to na nezakoniti osnovi.

Vendar enkrat je priznal premier stranke vesoljnega slovenskega

S sprejetjem netunskih konvencij zelo resno računajo italijanski gospodarski krogi in že pripravljajo material za dobro premišljeno ekonomsko osvojevalno ofenzivo v Jugoslavijo. Orjunaši opozarjajo na to nadvse opasno nevarnost resno naše trgovce in industrialce, ki imajo dovolj sredstev, da prisilijo na vlado, ki je jela razmišljati o sprejetju netunskih konvencij. Sedaj je še čas za protiakcijo. Ker gorje tedaj, ko se bodo otvorila vrata laškim gladnim koblicam, ki bodo v kratkem uničile do temelja vso našo privredno in zaščitno ekonomsko povsem narod. Ključ na pomoč bodo prekašni in marsikdo se bo potem z grenkobo spominjal svoje malomarnosti napram tem nesrečnim konvencijam, ki ga bodo poglale na beraško paliko! Spominjal pa se bo morda tudi Orjuna, o kateri danes, ko je komunizem strt, marsikak privrednik govori, da je izvršila svojo nalogo!

General Averescu namerava tekom tekočega tedna v Rim, da se osebno zahvali Mussoliniju za ratificiranje besarabskega protokola. Velika je hvaležnost Rumunov, dvomi pa samo, če bo kaj zalega v trenutku, ko bo bratski ruski narod vprašal, čigava je Besarabija, katero obeta ta čas braniti maršal Badoglio z junaki Custoze in Caporeta.

ljudstva, da v Sloveniji ni mogoč volilni teror s čimer je nehoti i preklical tisočkrat iznešene pravilice njegovih tovaršev o orjunaškem teroru v Sloveniji. Počasi so jeli i gospodje privilegirani predstavniki slovenskega ljudstva govoriti resnico. Po raznih znamenjih soditi pa so ti znaki izpreobrnjenja skoro prepozni, ker so i oni, ki so bili dolgo slepo verovali lepm očem naših sv. Lucije dedkov, jeli izpregledovati in se prepričevati, kje so oni, ki so umirali za to državo in kje oni, ki so bili poklicni denuncijanti.

Zaprte oduha. V malih »Jutrovihi« oglasih ponuja neki oduh prvga reda, ki bi zaslužil zapor najtežje vrste, 1000 Din posojila proti

150 Din

mesečnih obresti, ali

180%

letnih obresti. Živimo v dobi strašne gospodarske krize. Zelenaštvu te vrste pa presega vsako mero.

Tužni glasi.

In zopet slovanski tisk. Dne 23. aprila se je vršila seja direktorija tržaškega fašja pod predsedstvom samega Cobola. Na tej seji so produčili tudi vprašanje nepotrebnega in škodljivega tiska (reči slovenskega). In prenesli določitev na poznejši čas. Začasnno so samo proglašili za nepriznane sledeče publikacije: »Coscienza Italica«, »I Confini d' Italia« in »Faro«.

Iz Marezlg. Vsem so še v živem spominu grozote, ki so jih o priliki državnozborskih volitev izvršili fašisti v Marezlgah in grozne kazni, ki so jih dobili domačini samo radi tega, ker so skušali braniti svoje imetje in svoje življenje.

Za preteklo nedeljo pa so vsi ti, ki so se priglasi, prejeli poziv, da se morajo zglasiti 1. maja v Marezlgah, in sicer v črni srajci, da jim izročijo tam izkaznico in da prisežejo. Nekaj jih je spričo tega vabila ostalo doma, drugi, in sicer večina kakih sto ljudi, se je odzvalo vabilu.

Ponovno so poskušali fašisti naskočiti to trdnjavo Slovanstva v Koprski okolici. Zaman so bila vsa njihova prizadevanja. Le največje moralne pripade so se jim pridružile, da bi pod krinko fašizma uganjale nekaznovano svoje zločine. Vsem na čelu je stal domačin »Coslovich«, ki

je prešel v njihove vrste, da si pridobi licenco za gostilno.

Za graditev Pančevskega mostu nameravajo uporabljati nemški cement, za kar je dobila firma, ki bo gradila most, že potrebno uverjenje. Stehernemu solarčku pa je dobro znano, da jugoslovanski cement daleko prekaša nemškega in da je baš naš cement prvovrstnega slovesa. Spričo tega pooblastila bo uvoženih v Jugoslavijo 200 vagonov cementa, katero bi prav lahko doma izdelovali. Upoštevamo način dobavljanja materiala na račun reparacij, vendar menimo, da je potreba z njim upoštevati oni material, katerega ni v naši zemlji na razpolago in za katerega bi morali šteti v inozemstvu težke pare.

Delegat dr. Šavnik je odpotoval na svoje novo mesto v Beograd. Zanimivo je, da ni njegovega odhoda zabeležil nobeden naših listov. Z nepotostjo pričakujemo poslovanja novega g. delegata Rupnika, ki menda ne bo stopal po potih svojega toliko napadanega prednika.

ZAUPAJMO, BRATJE! Kladija so težka, a naklo je težje in nad vsem, kar bo, stoji Mojster, ki jemlje slabim kovačem orodje iz rok. Sklenjeno je, da homo na koncu mi kovali... in dokovali svojo stvar na vekomaj!...

Renegatstvo.

(Primorska pisma.)

Že parkrat je »Orjuna« pisala o tej stvari in zdi se mi, da je tej točki posvečena največja pozornost in jo je imeti vedno pred očmi. Brezdvomno je renegatstvo prizadelo težke udarce naroda, saj so bili ravno renegati oni elementi, ki so odprli vrata italijanski asimilaciji, bili so torej most, preko katerega je prišla 2000-letna kultura z juga v naše kraje in med naše ljudstvo. Kakor so bili v začetku krvavo potrebni, tako so postali pozneje piškavo nepotrebni, kajti makaronstvujoči se je čutil sam dovolj močnega, da začne na lastno pest. Odpahnil je poturice stran in šel sam. Znašli so se torej med dvema stoloma in kaj sedaj? Niso pomišljali dolgo, preje so bili oni voditelji, sedaj, ker ni drugega izhoda, morajo biti pa hlapi Rima, sužnji rimskega diktatorja-nasilneža! Padli so na kolena in zažgali kadilo pred tiranom, mu darovali svoje gnile duše in njih usta so molila:

Ne zavrz nas o gospod Benito! Ako naj se spodtaknem danes pri idrijskih renegatih, bi jih moral razdeliti v več vrst, v javno pasivno, javno aktivno in v tajne.

Med javno pasivne renegate bi štel takozvano »inteligenco«, koritarje in koristolovce. V čem obstoja ta inteligenca? To so trgovci in gostilničarji, ki s svojo hinavščino na vse strani gmotno podpirajo asimilacijo. Vse to se seveda vrši tajno, da ljudstvo ne opazi! Potom Circola se vrši zblizevanje in potom vina poratimstvo! Lahko se baha Snoj, saj ima zastavo, ki so mu jo kupili taki gospodje in sešile idrijske gospodice.

Nič ni čudnega, da ljudstvo ne

inž. ROGLIČ STANISLAV:

Vzdrževanje strojnega parka železnice.

Izhodišče za to razpravo napravim s tem, da ugotovim število 350 lokomotiv, ki so potrebne za izvrševanje sedaj trajajočega prometa na progah dir. drž. žei. v Ljubljani. Te lokomotive so razdeljene: 150 v kurilnici Maribor, 100 v kurilnici Ljubljana glavni kolodvor in 100 v kurilnici Ljubljana gorenjski kolodvor.

V eni mojih prejšnjih razprav sem že omenil, da se mora na vsaki službojuči lokomotivi izvrševati razne revizije in popravila. Največja in najbolj potrebna so ona, ki se jih ima izvršiti na vsaki 4 do 6 let, kar se v železničarski terminologiji zaznamuje kot **glavna revizija**. Pri tej reviziji se mora pregledati vse, od najmanjšega do največjega in od najmanj do najbolj važnega dela lokomotive. Vse kar se najde slabega, ki ne odgovarja več varnosti in ekonomiji nadaljnjega petletnega obratovanja, se mora primerno popraviti ali pa obnoviti. Takih revizij odnospopravil se mora izvršiti za goraj omenjeni park 70 na leto. V denarju izraženo stori to okoli 20 milijonov dinarjev. Posamezne revizije in popravila so pa različna v cenah. Obratni se gibljejo med 50 in 300 tisoč dinarji. Višina odvisi od velikosti stroja in od obsega revizije in popravila samega. Tako n. pr. ne stane glavna revizija z manjšim obsegom popravila na stroju, ki prepelja vlake na progi Ljubljana-Vrhnika ali pa Poljčane-Konjice, morda niti 50.000 dinarjev, med tem ko stane glavna revizija in najboljše obnove in popravila na stroju, ki prepelja težke tovorne vlake na progi Ljubljana-Rakek ali Ljubljana-Jesenice, morda še kaj več kot 300 tisoč dinarjev. Pretežna večina vseh 350 strojev pa je po svoji veličini bližja najtežjim, vsled česar je skupni znesek 20 milijonov lahko vsakomur razumljiv. Pri večjih popravilih

mara take inteligence, ki dela v njegovo pogubo, samo da polni svoje žepce. Zato jih ljudstvo tudi odklanja!

In vino veritas! In ko so rešili narod v vinski atmosferi in ko je navdušenje doseglo vrhunec, tedaj se spomnijo — tutti fascisti! Značilen je sledeči dogodek, ki sem ga doživel v Idriji z bivšim poslanskim kandidatom. Moje je bil v organizaciji, ki je v jeseni prešla v fašistovske roke. Kljub temu, da jim je zlezel pod peto, so ga izbacili in tedaj je prišel k meni ter dejal: Hudo mi je, ker ne bom mogel več na noben banket!

Drugi dan je prišel zopet k meni radi dopisa v časopisu o nerednem poslovanju pošte, češ, da žali gosp. podprefekta. Letel je k njemu, a ker ga ni bilo doma, je pustil na dnu tega pisemno izjavo, da ni on pisec dotičnega članka in da prosi oproščenja.

Ti dogodki vzorno kažejo delo naše inteligence. Med druge bi prišteval one, ki se kažejo tudi v javnosti črni in kot taki tudi delajo. Predvsem bi tukaj omenil najdržnejše eksponente kakor so Eržen — bivši vodja nevtralnih delavcev, Jazbar, rudar, glasoviti pusto'ovec, propadla duša, bivši Sokol, mizarški mojster Gruden Jožef in Ljubljčan Jazbinšek Joža, najpreje Sokol, pozneje komunist in sedaj snopar itd. Poleg njih je še cela druha, ki ima neomejeno pravico! Med tretje prištevam one skrite izdajce, ki so plačani, da volunijo in izdajajo. To so razni bivši nemčurji in dunajski hlapi, razni Friceti, Pavlihe, bivši policaji in tudi marsikatera gospodična in drugi.

na velikih strojih se troši največ denarja za nabavo materiala in aparatov, za tem pridejo mezdni troški in nazadnje režijski in upravni. Pri manjših popravilih najmanjših strojev je pa razmerje nasprotno. V prvem slučaju je razmerje med stroški približno sledeči material: mezde: režija in poprava = 2 : 1 : 1.

Obsežnejše popravilo večjega stroja vsebuje približno sledeče postavke materiala: 200 novih vodogrevnih cevi za kotel, 3 tone bakra za peč, 2 tone pločevine za popravo stoječega in ležečega kotla, 200 kg bele kovine za ležišča, 600 kg železa v kolesnih obročih. To bi bile glavne postavke za material, so pa poleg teh še druge, kot n. pr. obnove parnih valjev, betov, zavore, zavornjaki, odbijači, vlačilci, drogovje, napajalni in drugi aparati in priprave.

Za izvršilo omenjenega popravila se potrebuje od 10 do 15 tisoč delavnih ur delavstva, ki dela proti plačilu v mezdah in akordu. Mezda in akord, skupaj vzeta pride povprečna delovna ura na 7 do 10 dinarjev in tem primerna vsota za vse popravilo 70 do 150 tisoč dinarjev.

Režija in uprava ene delavnice kakoršna izvršuje glavne revizije s pripadajočimi popravili, recimo one v Mariboru, je precej obsežna in komplicirana. V obzir je treba jemati: 1. osobe v mesečno in letno plačo (inženirji, tehnik, pisarji, administrativni, računsko in skladiščno osobe, služničad in enako); 2. amortizacija in obrestovanje v zemljišču, stavbah, pomožnih strojih in drugih napravah in pripravah naloženega kapitala ter vzdrževanje in izpopolnjevanje vsega tega; 3. izdatke za premog, olje, koks, oglje, curje, metle in vse drugo, kar je potrebno za varni in ekonomični obrat v delavnici sami.



Dr. OETKER
JEVIM
BACKINOM

Najboljše in preizkušene recepte pošilja na željo brezplačno in poštne prosto

Dr. OETKER, d. z o. z.
MARIBOR.

Vse do sedaj povedano daje približno in površno sliko o vzdrževanju strojnega parka ljubljanske direkcije, kar se tiče samo glavnih petietnih revizij in popravil. Nič manj važne in potrebne so pa revizije in popravila manjšega obsega, ki se morajo izvrševati v teku petih let v posameznih manjših in večjih kurilnicah.

Te revizije in popravila, katere se izvršuje v posameznih kurilnicah so razdeljene na sledeči način: 1. glavna poprava, ki se ima izvršiti na tri leta ali pa po prepotovanju 80 do 100.000 kilometrov; 2. letna revizija in poprava, ki je vezana na čas; 3. polletna revizija in poprava, ki je ravno tako vezana na čas, dalje imamo 3 in 1 mesečne preglede, ki nimajo običajno nikakih popravil ter nazadnje tekoča popravila, ki so potrebna od časa do časa, da se vzdržijo stroje v takem stanju, ki omogoča varni in brezhibni promet istih na progah.

(Dalje.)

Narod, ki se zaveda svojih koristi, ne pozna tolerance, ne pravice, ne zakonov: z zvijačo in še prej z brezobzirnostjo doseže, kar mu je drago, a drugi dobe respekt pred njim: narod, ki se sklicuje ob vsaki priložnosti na sveta prava in na različne paragrafe ter spravlja naložene mu klobute ponižno v žep, tak narod ne doseže nikoli ničesar in je drugim po pravici v zasmeh.

Ivan Cankar.

»Če me prijatelj davi, mu ne bom šele dokazoval neopravičenosti in pregrešnosti njegovega početja.«

I. Cankar.

Zdrav duh u zdravom tijelu!



Postizava se najsigurnije
upotrebom originalne

„BRAZAY“

FRANCUSKE VINOVICE.

Dobiva se svuda.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG



LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24